

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ posudku: vedoucí práce

Autor/ka práce: Kateřina Bajerová

Název práce: Životní styl a sociální kapitál „aktivní mladé generace“

Vedoucí práce: PhDr. Jirí Šafr, Ph.D.

Oponent/tka:

Navržené hodnocení: dobře, v případě zodpovězení otázek u obhajoby se kloním k velmi dobře

Zdůvodnění Vašeho hodnocení práce (zejména výhrad a kritických připomínek) rozepište podle níže uvedených kritérií.

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry? Je práce vhodně strukturována?

Autorka si zvolila nepochybně zajímavé a aktuální téma vlivu sportování (obecně aktivního životního stylu) na utváření společenské identity a sociálního kapitálu. Obecný cíl práce je srozumitelně formulován, otázkou je do jaké míry je jeho realizace skrze dílčí výzkumné otázky dostatečně přesvědčivá.

2. Opírá se autor/ka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty?

Rozsah literatury se mi jeví jako přiměřený. Využito je mnoho cizojazyčné literatury (zhruba třetina je zahraniční provenience). Pouze je třeba dodat, že text se vyznačuje zvýšeným počtem sekundárních citací. Budiž, to jistě není na závadu, nicméně většina těchto sekundárních zdrojů není v seznamu literatury uvedena (např. Olivier Friedman 2001 (s. 17), Dun (s. 20), Zablocki, Kanter 1976 (s. 23), Giddens 1999 (s. 24)).

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

Co se týče přehledové (tzv. teoretické) části, jde o čtivé pojednání problematiky individualizační proměny pozdně moderního světa a významu sportu jak pro utváření aktivního životního stylu tak i sociálního kapitálu celé společnosti (společenská koheze). Musím však konstatovat, že se zde vyskytují mnohdy toliko mechanicky přebírané citace bez vlastní interpretace a výstavby argumentu. To dokumentují dlouhé pasáže, které čerpají pouze z jednoho zdroje bez výraznější vlastní invence či přínosu. Čtenář se tak setkává s poměrně dlouhými úseky poskládanými z přímých citací (nejmarkantněji to lze pozorovat na str. 13-14).

V případě empirické části má čtenář před sebou podrobný bivariátní popis přinášející profil aktivně sportujících třicátníků doplněný podrobnou analýzou pomocí vícerozměrných metod. Analýza se nicméně místy stává jaksí mechanicky popisnou, bez sledování konkrétní otázky. To je škoda, protože práce je jinak napsána čtivě a jazykový projev je kultivovaný. Dokumentuje to i rozvrh analýz na s. 32, kde není dostatečně využit potenciál k argumentaci, jak a proč budou jednotlivá témata/ otázky (či determinanty aktivního životního stylu) zkoumána v kontextu obecné výzkumné otázky a tématu, kterou chápu jako roli sportu ve vymezování sociální identity (chybí zde také

začlenění problematicky sociálních sítí, jenž je v práci věnována sekundární pozornost).

4. Jaká je kvalita argumentů, o něž autor/ka opírá závěry, k nimž dospěl/a?

Přiznám se, že text na mne místy působí zkratkovitě. Často je zmíněn nějaký zajímavý teoretický koncept a pak v rychlém sledu následuje něco jiného, aniž by vstupní koncept či zjištění analýzy bylo diskutováno v kontextu cílů práce. V textu se také setkáváme s vágním tvrzením, že určitý koncept/jev je pro předkládanou práci důležitým tématem. Dále pak, že takový prvek bude zkoumán v souvislosti s jiným prvkem (např. s. 27), ale nikde není jasně proargumentováno, proč a k čemu, jaký sociologický problém se tím řeší. Jaké jsou dílčí výzkumné otázky? Jak odpovídají na hlavní otázku práce? Místy také poněkud postrádám hlubší sociologická vysvětlení, v práci se lze setkat se značně zkratkovitými a nedotaženými interpretacemi (např. na straně 60, 63 či 85).

5. Jsou v práci autorova/autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých?

Ano, jednoznačně.

6. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Odkazový aparát splňuje formální náležitosti. Příznačný je kultivovaný styl psaní (například závěr je v tomto smyslu vysoce koherentní), který se ovšem poněkud dostává do stínu zkratkovitosti věcné argumentace (viz výše).

7. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li jaké).

Rád konstatuji, že diplomantka práci průběžně konzultovala, zejména jsem zaznamenal velké pokroky v osvojování si pokročilých analytických metod (především vícerozměrné regresní analýzy), kterým jsme věnovali značnou pozornost, i když to asi bylo na úkor konceptuálních otázek. I přes toto úsilí, jsem ovšem v práci našel v bivariátních analýzách tři místa, kde se mi jeví jako problematické použití relativních četností. V grafu 26 na str. 84 jsou pravděpodobně použita celková procenta, adekvátní by bylo ukazovat procentní základ pro podskupiny míry sportovní aktivity. Dále procenta v grafu 10 (s. 55) jsou nelogicky celková, zde je zapotřebí použít sloupcová, předpokládáme-li vliv sportování s rodiči pak vždy pro podskupiny. Také v případě tabulky 10, na straně 57, by bylo příhodnější místo řádkových využít sloupcová procenta, protože logicky známe směr kauzálního působení navštěvování sportovních oddílů v dětství na míru sportovní aktivity v dospělosti. Nicméně v textu je zde interpretace s ohledem na orientaci procentního podílu správná.

Velký přínos spatřuji v zařazení modelu socializace ke sportovní aktivitě v dětství a adolescenci, především pak v oddělení primárního vlivu rodiny (zda rodiče sportovali a interakce – sport s dítětem) a efektu mimo-rodinného prostředí indikovaného ve výzkumu jako participace ve sportovním oddíle/ kroužku (s. 56-57). Otázkou zůstává, jak souvisí socializace ke sportu rodiči/ aktivitami během dospívání se sociální identitou v dospělosti. Byli aktivní sportovci ke sportu primárně habitualizováni rodinou a nebo se lze setkat i s lidmi, kteří později sami aktivně sport vyhledali s (nevědomým) cílem vymezit prostřednictvím této aktivity volného času svou identitu? (s. 96).

8. Náměty na diskuzi při obhajobě práce.

Pro práci je příznačná snaha pokrýt co nejvíce tématických okruhů. Toto úsilí však ve výsledku působí poněkud roztěkaným dojmem, chybí syntetizující interpretace zjištění analýz a především argumentační rámec, který by zasazoval jednotlivé analýzy (dílčí témata) do kostry výkladu problému, který se práce snaží řešit jako celek. Čtenář si pak nutně musí klást otázky: Co je vlastně cílem práce? Co chce autorka ukázat? K jakým zjištěním v analýzách dochází? Jaké je propojení výsledků empirické části s výkladem teorie?

Práce tak dle mého soudu tak trochu postrádá jednotící myšlenku – ideu čím by sport měl být a jak (a proč) součástí sociální identity. Autorka by proto u obhajoby měla předestřít zřetelnou výkladovou linii své práce. Co znamenají jednotlivé hypotézy a dílčí výzkumné otázky z hlediska centrální otázky? Dokumentuje to poslední věta: „Sport má i pozitivní efekt na utváření identity jedince, skrz zdravý životní styl, jenž je v současné konzumní společnosti silně rozšířen ...“ (s. 96). To mi přijde jako vstupní předpoklad celé práce a tudíž bych očekával, že k němu bude směřovat argumentační a analytické úsilí. Obecně pak u hypotéz, které v textu občas takřkajíc nahodile vyskakují nesledující určitou jednotící výkladovou linii, nezřídka chybí jejich odůvodnění teorií nebo propracovanější vlastní argumentace – co hypotéza znamená, proč je takto formulována. Příkladem budiž hypotéza o vyšší homogenitě přátelských sítí aktivních sportovců oproti rekreačním sportovcům (s. 80). Je to proto, že sport aktivním zabírá více času, a proto potkávají pouze sobě podobné? Mohou zde hrát roli zastávané hodnoty? Jak heterogenita (a nebo homogenita?) sociálních okruhů zapadá do výkladu hlavního sledovaného konceptu sociální identity? (Zde ostatně vidím problematický bivariátní vztah bez kontroly vzdělání respondenta.) V práci také postrádám diskuzi, jakým způsobem se promítá sportování do tvorby individuálního sociálního kapitálu jedince, a jak sociální síť souvisí s tématem identity. (s. 72). Bylo by vhodné také vysvětlit operacionalizaci sociální heterogenity a homogenity a precizovat, co v této souvislosti tvrdí teorie.

Toto jsou mé hlavní námitky a poznámky k předkládané, jinak poctivě zpracované práci, které považuji za nezbytné diskutovat u obhajoby. Na obecné úrovni celkové syntetizující interpretace doporučuji k diskuzi následující otázky.

Co znamená vazba profesních skupin na míru sportovní aktivity pro jejich sociální identitu? (korespondenční analýza, s. 46)? Zakládá sportovní aktivita určité části sledované generace třicátníků jejich statusovou identitu, či případně přispívá k třídní identitě? Představuje – ve světle výsledků analýz – skupina „mladých sportovně aktivních“ v ČR Bobos? (s. 18)

Výkladovou linii „sport → identita“ a jak se k ní mají koncepty sledované v analýzách (např. heterogenita/homogenita sociálních sítí, sociodemografické odlišnosti sportujících, vliv rodičů v socializaci ke sportu) by měla autorka u obhajoby podrobněji vysvětlit.

Za důležité z hlediska hlavního cíle práce pak považuji konstatování v samotném závěru: „Co se ale týče utváření identity na poli sportu, tato hypotéza nebyla potvrzena.“ Mám tomu rozumět tak, že sportovní aktivity v generaci dnešních třicátníků v české společnosti k jejich identitě výrazněji nenapomáhají? Je oním klíčovým důvodem, proč tomu tak není „intervenující vliv vzdělání“ (či spíše jeho vliv v pozadí)? (s. 94-95)

Celkové hodnocení práce:

Rád konstatuji, že Kateřina Bajerová prokázala, že umí vyhledat a zpracovat relevantní literaturu, podrobně analyzovat kvantitativní data a prezentovat výsledky. Osvojila si také formální stránky sociologické práce (odkazový a citační aparát, struktura textu atd.). Proto, i přes některé výše uvedené poznámky a námitky, magisterskou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení

“dobře”, v případě zodpovězení navržených otázek, zejména souhrnného výkladu cílů a zjištění analýz, se jednoznačně přikláním k hodnocení „velmi dobře“.

Datum: 17. 6. 2011

Podpis: